

Antwoorden op veel gestelde vragen

Aan het team juridisch van de KVLO wordt veel informatie gevraagd over veiligheid, verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid. In het artikel elders in dit blad wordt hier aandacht aan besteed. In dit artikel is er extra aandacht voor de meest gestelde vragen. (Bron: publicatie JLF 'De gymleraar').

| **Tekst** Team Juridisch KVLO

Leraar lichamelijke opvoeding is een prachtig én complex beroep. Als gymleraar wil je leerlingen vooral veel, goed en met plezier laten bewegen.

Het stelt hoge eisen aan het professionele niveau van de leraar. In juridisch opzicht vooral op het gebied van veiligheid en verantwoordelijkheid. Dat blijkt uit de antwoorden op de meest gestelde vragen aan het Team Juridisch KVLO

Vakwerkplan

Vraag: Is een vakwerkplan verplicht?

Het vakwerkplan is het resultaat van een planning vanuit een visie op het vak lichamelijke opvoeding. Het geeft de richting aan hoe je in de praktijk aan het werk kan gaan. Het is de legitimering voor je werk. Het vakwerkplan heeft ook nog een 'andere kant': een juridisch perspectief en verantwoording.

In het beroepsprofiel voor leraren LO zijn de bekwaamheidseisen opgenomen die worden gesteld aan leraren LO. Eén van die bekwaamheidseisen is vakdidactische bekwaamheid:

"Om vakdidactisch bekwaam te zijn zorgt de leraar lichamelijke opvoeding voor het plannen, realiseren en evalueren van krachtige leeromgevingen in bewegings- en sportsituaties voor de groepen waarmee hij werkt en voor individuele leerlingen..."

Om te voldoen aan deze bekwaamheid moet de leraar het volgende doen: hij maakt jaarplannen en een vakwerkplan die aansluiten en passen binnen de vastgestelde eindtermen en kerndoelen voor lichamelijke opvoeding op school. Waarom is dit onderdeel van de bekwaamheidseisen, het kunnen opstellen van een vakwerkplan, voor leraren LO juridisch ook van

belang? Als er een ongeval plaatsvindt in de les LO en de school en een leraar worden aansprakelijk gesteld voor de schade, kan het vakwerkplan een richtinggevende rol spelen.

De rechter stelt het volgende vast: Het lesprogramma en de werkwijze binnen de lessen is vastgelegd in een zogeheten vakwerkplan dat de afspraken tussen de gymnastiekleerkrachten bevat. Alle tien de gymnastiekdocenten van de school werken volgens dit plan. Ook het onderdeel hordenlopen is opgenomen in het vakwerkplan en wordt aangeboden op de in het plan opgenomen wijze. De hordes staan bijvoorbeeld verder van elkaar af en zijn ingepakt met schuimrubber ter voorkoming van schade. Er vindt differentiatie naar niveau plaats en de volgorde van aanbieden en het arrangement kent een duidelijke, afgesproken structuur waarbij veel acht wordt geslagen op veiligheidsmaatregelen. Tevens stelt de rechter vast dat deze wijze van werken al jarenlange praktijk is en nog nooit tot ernstige ongelukken heeft geleid. Dat voert de rechter tot de conclusie dat, in het licht van de genoemde inrichting van het gymnastiekonderwijs (het vakwerkplan!) en de veiligheidsmaatregelen die de

Voorbeeld

Bij de rechtbank Haarlem heeft de volgende zaak gespeeld: een school wordt aansprakelijk gesteld door de ouders van een leerlinge die tijdens een les hordenlopen vervelend ten val komt, haar been op meerdere plaatsen breekt en daarna lange revalidatie nodig heeft. De rechtbank moet de volgende vraag beantwoorden: Is de leerkracht bij het leidinggeven, gelet op alle omstandigheden van het geval, tekortgeschoten in de zorg die van haar jegens de leerlingen van de gymnastiekoefening kan worden gevergd? Met name komt het aan op de vraag of er bij het onderdeel hordenlopen voldoende en passende voorzorgsmaatregelen zijn getroffen ter voorkoming of beperking van het risico van een ongeval en de gevolgen daarvan.

Horloge af

leerkracht heeft genomen, de kans op een ongeval niet zo groot was dat zij de bewuste oefening niet had mogen laten uitvoeren. De school is daarom niet aansprakelijk voor de schade die de leerling als gevolg van het ongeval heeft geleden. Met dank aan het vakwerkplan dat in de praktijk ook daadwerkelijk door de sectie gehanteerd wordt, stelt de rechter geen aansprakelijkheid vast.

Tip

Stel (met je sectie) een vakwerkplan op en zorg dat dit plan bekend en goedgekeurd is door de werkgever. Gebruik het vakwerkplan als richtinggevend instrument, bijvoorbeeld ook voor een verantwoording van de materialen die je nodig hebt in je lessen LO.

Verantwoordelijk voor waardevolle spullen

Vraag: Is het verstandig om waardevolle spullen in te nemen en in hoeverre ben je daarvoor verantwoordelijk?

Het komt regelmatig voor dat leerlingen rijkelijk behangen met sieraden en de smartphone in de hand de gymles in komen. Met het oog op de eigen veiligheid en die van anderen, mogen sieraden niet gedragen worden tijdens de les en de smartphone moet ook even aan de kant. Een veelgebruikte oplossing daarvoor is dat de leerlingen hun sieraden en waardevolle spullen voor de les in een bak leggen die tijdens de les bijvoorbeeld in de (afgesloten) lerarenkamer wordt opgeborgen. Na de les kunnen de leerlingen hun eigen spullen er weer uit halen.

De docent neemt, door op bovenstaande wijze waardevolle spullen te bewaren, een juridische verplichting op zich: het in bewaring nemen van zaken. Bewaarneming is een overeenkomst waarbij de ene partij, de bewaarnemer, zich tegenover de andere partij, de bewaargever, verbindt, een zaak die de bewaargever hem toevertrouwt of zal toevertrouwen, te bewaren en terug te geven. Hieruit vloeit voor de docent de

verplichting voort de zaak niet alleen te bewaren, maar ook terug te geven. De docent moet bij het bewaren van de spullen een zekere zorgvuldigheid betrachten. Hij doet er goed aan de spullen op te bergen waar zij normaal geen schade kunnen oplopen. Vaak zullen spullen worden opgeborgen op een plek waar zij niet getroffen kunnen worden door ballen en andere schade toebrengende voorwerpen. Maar wat als er opeens spullen verdwenen zijn? Er zal gekeken worden naar de zorg die een docent heeft betracht om de diefstal te voorkomen. Van tekortschieten is bijvoorbeeld sprake indien de docent de spullen bewaart op een plek waar hij er geen toezicht op kan houden en die vrij toegankelijk is. De docent kan dan aansprakelijk worden gesteld! Ook toezicht houden op het ophalen van de spullen (neemt de juiste leerling de juiste telefoon mee) behoort tot de zorgvuldigheid. Als iedereen in de bak kan graaien en er geen toezicht is bij het pakken van de spullen kan een docent aansprakelijk worden gehouden voor verlies van de spullen.

Om elke vorm van aansprakelijkheid uit te sluiten, kan de docent eisen dat de leerlingen zonder waardevolle spullen in de les verschijnen. De praktijk leert echter dat dit moeilijk vol te houden is. Er is altijd een aantal leerlingen dat 'vergeten' is hun sieraden thuis of in de schoolkluis te laten. Als de docent de spullen niet in bewaring neemt, zullen de leerlingen horloges en dergelijke omhouden en/of spullen in de kleedkamer laten liggen. Beide zijn niet wenselijk in verband met de veiligheid en de kans op diefstal. Het is de school die hiervoor beleid moet ontwikkelen. De school zal uit moeten dragen en bekend moeten maken wat het beleid hierin is. De werkgever beschermt daarmee als het ware zijn werknemers voor aansprakelijkheid.

Minitramp

Gebruik van minitrampoline

Vraag: Is het gebruik van de minitrampoline toegestaan en mag ik leerlingen zelfstandig laten springen met de minitrampoline?

Na een ernstig ongeluk is eind jaren zeventig ooit een verbod op het gebruik van de minitrampoline opgelegd. Tegenwoordig is er geen wettelijk verbod op het gebruik van de minitrampoline. Het gebruik van de minitrampoline is dan ook toegestaan voor iedere leerkracht die bevoegd is voor het geven van bewegingsonderwijs.

Het gebruik van de minitrampoline is echter niet vrijblijvend. De minitrampoline is een toestel waar door de veerkracht 'een uitdagende werking' vanuit gaat. Leerlingen kunnen niet altijd overzien wat de gevolgen zijn van een te wilde of ongecontroleerde sprong.

Tip

Maak als sectie afspraken met je directie hierover en zorg dat er beleid wordt opgesteld en dit bekend wordt gemaakt in de schoolgids. Zorg bijvoorbeeld dat er kluisjes zijn bij de kleedkamers. Mocht er in uitzonderlijke gevallen toch aan je gevraagd worden de spullen in bewaring te nemen, bewaar deze dan in een in alle opzichten 'veilige' plaats en zorg dat je toezicht houdt op het terughalen. Daarmee voorkom je aansprakelijkheid en schadevergoeding. Let op: verdwijning van in bewaring genomen goederen valt niet onder de WA-verzekering voor KVLO-leden.

Gaat het mis dan kunnen de gevolgen zeer groot zijn. Het is als leerkracht dus verstandig het gebruik van de minitrampoline alleen toe te staan onder toezicht (van een vakleerkracht) en met duidelijke instructies (denk aan voorgeschreven sprongen). Dreigen leerlingen elkaar tijdens de activiteit uit te dagen en daarbij onverantwoorde risico's te nemen, leg de activiteit dan stil.

In 2018 is in het vakblad in een artikelenreeks verder ingegaan op het gebruik van de minitrampoline in het basisonderwijs ('Minitrampoline springen in het basisonderwijs'). Betreffende artikelenreeks is onder andere te vinden in onze kennisbank op www.kvlo.nl (zoek op 'minitrampoline').

Verantwoordelijkheid bij inhuren

Vraag: Is de trainer die ik heb ingehuurd eindverantwoordelijk (of toch ikzelf)?

Indien het gaat om activiteiten die vallen onder schooltijd en die namens de school worden aangeboden ligt de primaire verantwoordelijkheid voor de leerlingen bij de school en de docent. Mocht er iets mis gaan en zou daaruit een mogelijke aansprakelijkheidsstelling volgen dan zullen ouders zich waarschijnlijk in bijna alle gevallen wenden tot de school van de leerling en niet tot de externe trainer. Dat de school daarbij samenwerkt met een externe partij brengt dus niet met zich mee dat de

verantwoordelijkheid van de school en de docent ook verdwijnt. Bij het inschakelen van een externe trainer is het van belang duidelijke afspraken te maken over de taakverdeling en verantwoordelijkheden van zowel de docent als de trainer (mede met het oog op de veiligheid). Daarmee wordt het risico dat er iets mis gaat verkleint en geven de school en de docent vorm aan de zorgplicht.

Op grond van de wetgeving (artikel 6:170 BW) ligt het aansprakelijkheidsrisico in beginsel niet bij de docent als werknemer maar bij de school als werkgever. Zou je vanuit je werkzaamheden als docent (in loondienst) toch persoonlijk aansprakelijk gesteld worden dan ben je in beginsel gedekt door je lidmaatschap van de KVLO (collectieve beroepsaansprakelijkheidsverzekering). Van een succesvolle aansprakelijkheidsstelling van de docent kan alleen sprake zijn bij opzet of grove nalatigheid vanuit de docent. Dat zal niet snel het geval zijn.

Bewegingsvaardigheid inschatten

Vraag: Zijn er veranderingen wat betreft het beveiligen van situaties door de afnemende bewegingsvaardigheid/fysieke conditie van leerlingen (denk bijvoorbeeld aan overgewicht en ringzwaaien)?

Er wordt vaak geconstateerd dat de motoriek van leerlingen achteruit gaat. Hoe daar mee om te gaan is

Goede bewegingsvaardigheid.

vooral een didactische vraag. Je hebt als school en docent natuurlijk wel een zorgplicht. Invulling daarvan is dat je zo nodig per leerling inschat of deze een bepaalde activiteit kan uitvoeren of niet, dit ook met het oog op de veiligheid van de leerling. (differentiëren). Recentelijk zijn er situaties geweest waarbij leerlingen uit de ringen vielen vanwege te weinig knijpkracht in relatie tot lichaamsgewicht. Het beveiligen met matten bij ringzwaaien is daarmee nog belangrijker geworden, ook als er geen sprake is van afspringen maar alleen rustig zwaaien. Welke richtlijnen zijn er vanuit de KVLO over veiligheid; zie het basisartikel op pagina 4 van dit nummer waarin wordt ingegaan op de zogenaamde kelderluikcriteria. ●

Bronnen

JLF-gepubliceerd boekje:
De gymleraar: <https://www.sportsmedia.nl/de-gymleraar.html>

Contact

juristen@kvlo.nl

Foto's

Hans Dijkhoff

Kernwoorden

vakwerkplan, minitrampoline, veiligheid, aansprakelijkheid, verantwoordelijkheid

Inhuren externen